

ПРАВОВІ ОСНОВИ ГРОМАДСЬКО- ДЕРЖАВНОГО ПАРТНЕРСТВА: ЗАРУБІЖНИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

У статті висвітлено результати досліджень щодо правових основ громадсько-державного партнерства в зарубіжних державах (Албанія, Бразилія, Великобританія, Гаїті, Індія, Італія, Колумбія, Польща, США, Туніс, Уганда, Швейцарія), а також результати дискусій в Європейській Комісії. Наголошено на існуючих моделях громадсько-державного партнерства у світі та в Україні. Подано авторське бачення побудови правових основ громадсько-державного партнерства в Україні з урахуванням досвіду зарубіжних держав і вироблення власних підходів. На підставі аналізу наукових підходів запропоновано авторський погляд на формування громадсько-державного партнерства в Україні через запровадження соціального бізнесу і підприємництва громадськими організаціями. Наголошено на існуванні правових підстав для таких тверджень.

Ключові слова: державне управління, правові основи, громадсько-державне партнерство, соціальний бізнес, соціальне підприємництво.

В статье освещены результаты исследований правовых основ общественно-государственного партнерства в зарубежных государствах (Албания, Бразилия, Великобритания, Гаити, Индия, Италия, Колумбия, Польша, США, Тунис, Уганда, Швейцария), а также результатов дискуссий в Европейской Комиссии. Сделано ударения на существующих моделях общественно-государственного партнерства в мире и в Украине. Предоставлено авторское видение построения правовых основ общественно-государственного партнерства в Украине с учетом опыта зарубежных государств и выработки собственных подходов. На основании анализа научных подходов, предложен авторский взгляд на формирование общественно-государственного партнерства в Украине путем внедрения социальных бизнеса и предпринимательства общественными организациями. Отмечено существование правовых оснований для таких утверждений.

Ключевые слова: государственное управление, правовые основы, общественно-государственное партнерство, социальный бизнес, социальное предпринимательство.

The article highlights the results of research into the legal framework of public-state partnership in foreign countries (Albania, Brazil, Great Britain, Haiti, India, Italy, Colombia, Poland, USA, Tunisia, Uganda, Switzerland) and the results of discussions with the European Commission. Highlighted the existing models of public-state partnership in the world and in Ukraine. Courtesy of the author's vision of building a legal framework of public-state partnership in Ukraine based on the experience of foreign countries and developing their own approaches. Based on the analysis of scientific approaches proposed editorials on public-state partnership in Ukraine through the implementation of social business and entrepreneurship community organizations. Emphasized the existence of a legal basis for such allegations.

Key words: public administration, legal framework, public-state partnership, social business, social entrepreneurship.

Постановка проблеми. Результати дослідження правового забезпечення громадсько-державного партнерства в зарубіжних державах і в Україні показали, що є як певні подібності, так і відмінності в його розумінні і практичній реалізації. Виокрем-

люють два види партнерства: «державно-громадське партнерство» та «громадсько-державне партнерство». У першому випадку зарубіжний досвід демонструє, що у світі таке партнерство розуміється як постійний діалог з громадськістю,

залучення її до прийняття державноуправлінських рішень. У другому випадку – це формування і розвиток підприємств, створених громадськими організаціями. У кожній державі, яка перейшла на рівень побудови взаємовідносин держави і суспільства з домінуючою роллю останнього в соціально-економічному розвитку, створено відповідні правові основи. Так, у світі вважається, що перехід до соціального бізнесу та підприємництва є підприємницькою революцією, яка відмінна від класичного промислового виробництва і яка триває понад 40 років, починаючи з затвердження структури, яка увійшла в Arah Partners (з 1972 р.). На цьому наголосив виконавчий директор британського інвестиційного банку *Big Society Capital (BSC) Ник О'Донохью (Nick O'Donohoe)* у ході форуму «Великої вісімки» (Лондон, 2013 р.). У *Великобританії* правовим підґрунтям є стратегія і позиція Уряду, яка стосується створення умов для розвитку соціального бізнесу і підприємництва через спеціальні інвестиційні і пільгові умови. Усі такі підприємства і кредитори звільнені від сплати податку. Окремий банк *Big Society Capital*, із загальним бюджетом 600 млн фунтів стерлінгів, фінансує соціальний бізнес. Цей бюджет розподіляється через посередників на користь неурядових організацій, які надають соціальні послуги.

Для *США* головний критерій соціального підприємства – прибуток. Соціальне підприємство ототожнюється з підприємством громадських організацій, прибуток від яких вони спрямовують на свою статутну діяльність. У США держава менше, ніж в Європі підтримує соціальне підприємство. Утім, у Білому домі створено спеціальний департамент і фонд соціальних інновацій з бюджетом 50 мільйонів доларів. В Європі підґрунтям для соціального бізнесу є не прибуток, а місія організації, особливо на цьому роблять акценти в *Італії* та *Польщі*. Соціальні підприємства можуть працювати за рахунок грантів, державних субсидій, пожертв, а також при релігійних організаціях. Утім, основну увагу преділено участі акціонерів в розподіленні прибутків соціального підприємства. У *Швейцарії* соціальне підприємство визначають як діяльність, спрямовану на соціальні зміни в суспільстві. На перше місце виходить лідер – соціальний підприємець. Позиція цих держав – надати можливість громадянам реалізувати свою громадянську відповідальність і активність через створення умов для соціального бізнесу та підприємництва.

Однак різняться правові основи розвитку такого виду взаємодії держави і суспільства. У *Європейській Комісії* проводиться ціла низка дискусій щодо створення придатних умов для розвитку соціального бізнесу в Європі, і у соціальній економіці в цілому. Ця ініціатива запроваджена 25 листопада 2011 р., що висвітлено на сайті Європейської Комісії, та отримала

продовження дискусії у 2013-2014 рр. Вважається, що розвиток соціального бізнесу надасть можливість розбудувати довіру громадян до Єдиного ринку через створення соціальної бізнес-спільноти в Європі. Для цього пропонується розробити загальну стратегію розвитку соціального бізнесу в Європі.

Починаючи з 2010 р., підходи до розбудови нових форм взаємодії держави і суспільства поширилися і на інші держави. Так, в *Албанії* соціальний бізнес і підприємство почали свій розвиток у квітні 2012 р. при підтримці Національного уряду Албанії. Світові інвестори профінансували 3 соціальні проекти підприємств. Для того щоб обрати кращі проекти в 2013-2014 рр., було проведено загальнонаціональний телевізійний шоу для підприємців. Головним правовим підґрунтям такої діяльності є рішення Уряду держави. У *Бразилії* з березня 2013 р. головним є вироблення державних Програм на ґрунті розробленої концепції соціального бізнесу, особливо в галузі освіти, консультування та державних програм. Ріо офіційно проголошено «Соціальним бізнес-містом», що затверджено місцевою програмою 2014 р. *Колумбія* запровадила програму соціального бізнесу в 2011 р. Головна ідея, яка була проголошена на форумі щодо запровадження соціального бізнесу у травні 2013 р.: «Колумбія без бідності – силою соціального бізнесу». На *Гаїті* перші кроки щодо соціального бізнесу було зроблено у 2011 р. Ідея Уряду – створення бізнес-підприємств соціальної спрямованості. Створюється навчальний центр ділових навичок у Порто-о-Пренсе в 2011 р., а вже у 2014 р. він керує портфелем 7 соціальних підприємств. У Гаїті розроблено регіональну стратегію розвитку, яку підтримує 2 місцеві органи влади. Їхнє завдання – розповсюдження концепції соціального бізнесу в державі. Уряд *Індії* у 2011 р. запровадив у Мумбаї 6 соціальних проектів, які отримали фінансування від міжнародних інвесторів для вирішення соціальних питань: охорони здоров'я, санітарії і малого підприємництва. Також, як і в інших державах, в Індії розроблено концепцію соціального бізнесу. Головне завдання Уряду – усіма засобами розповсюджувати рівень інформованості зацікавлених сторін про концепцію.

Туніс вважається першою серед африканських держав, яка в 2013 р. прийняла концепцію соціального бізнесу. На її основі в 2014 р. було розроблено Програму прискорення розвитку соціального бізнесу, який знаходиться в стадії інкубаційного періоду. Цю програму було розроблено у співробітництві з Йельським університетом, і буде запроваджено наприкінці 2014 р. У Тунісі також створено місцевий комітет, який складається з ключових лідерів суспільної думки і експертів з бізнесу та громадянського суспільства, а також місцевої громади. Корегується програма і розповсюджуються її основні позиції через

проведення «Національної конференції по соціальному бізнесу». В *Уганді* з листопада 2013 р. і до кінця 2014 р. розробляється структура фінансування соціальних підприємств і перші соціальні підприємства будуть інкубовані. Все це пройде в межах національної експериментальної програми. Керує цією програмою Керівний комітет Уганди у складі представників банківського, приватного секторів, науково-дослідних/академічних кругів, агробізнесу і секторів соціального підприємництва. Тут розбудова соціального бізнесу побудована через співробітництво Уряду, приватного сектору і партнерів по розвитку.

Отже, можна виділити декілька правових моделей громадсько-державного партнерства в зарубіжних державах: уряд-бізнес-фінансові партнери; уряд-бізнес-інститути громадянського суспільства-наука; уряд-бізнес-громадськість; уряд-лідери суспільної думки-громадянське суспільство-місцева громада-фінансові інститути; уряд-міжнародні інвестори-бізнес-громадськість; уряд-бізнес-місцеві органи влади.

В Україні, на жаль, пройшли тільки семінари-навчання в містах Бурштин (Івано-Франківська обл.), Добротвір (Львівська обл.), Ровеньки, Свердловськ (Луганська обл.), Добропілля та Зугрес (Донецька обл.). Передбачалось, що спільними зусиллями з 2010 по 2013 рр. вони зможуть налагодити партнерські відносини між державним, приватним та громадським секторами, створити платформу для співробітництва, обміну досвідом і навчання, розповсюдити ідеї соціального підприємництва в українському суспільстві, надати соціальним підприємцям, які намагаються розвивати свій власний бізнес доступ до юридичної, фінансової і консультативної допомоги. Утім, і дотепер не вироблена певна стратегія та концепція щодо формування та розвитку громадсько-державного партнерства в Україні. У цьому є *невирішені раніше наукові завдання досліджуваної проблеми*. Що стосується практики запровадження громадсько-державного партнерства, то треба відзначити відставання України від багатьох держав та відсутність ретельно опрацьованих правових основ такого виду взаємовідносин влади і суспільства. На погляд автора статті, має будуватись модель «громадські організації-інвестори-держава». У цьому є *практичні завдання дослідження*. Підставою для таких тверджень є вже існуючі законодавчі та нормативно-правові акти, які потребують уточнень і доповнень. Важливо також розширити та удосконалити теоретичні підходи до розуміння категорії «громадсько-державне партнерство» і перевести її з політичної та управлінської площини в соціально-економічну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми демонструє широкий спектр досліджень щодо розуміння категорій «державно-громадське партнерство». Так, у педагогіці фахівці намагаються

розмежувати категорії «державно-громадське партнерство» і «громадсько-державне управління» [9]. До ознак державно-громадського партнерства відносять спільну діяльність державних і недержавних структур, узгодження рішень органами влади з представниками громадськості та делегування частини повно-важень. Громадсько-державне управління розуміється як управлінська діяльність, яка здійснюється об'єднаннями громадян. В освіті таке управління охоплює учасників навчально-виховного процесу, нормативно-правову базу, процедури та механізми взаємодії [9]. Є дослідження, у яких громадсько-державне управління розуміється в контексті створення органів самоврядування навчальним закладом: рада навчального закладу, піклувальна рада, загальні збори, педагогічна рада [14]. Правовими основами вважаються закони, які стосуються освіти. Інші фахівці при дослідженні механізмів громадсько-державного управління освітніми ресурсами вищої школи надають загальне визначення категорії «громадсько-державне управління»: це управління, в якому оптимально поєднується діяльність суб'єктів управління громади і держави [17].

В економістів і управлінців громадсько-державне партнерство тлумачиться в контексті створення: регіональних громадських палат, громадських рад при органах влади, соціально орієнтованих некомерційних організацій, громадської експертизи, інформатизації суспільства, системи залучення громадян до прийняття загально-державних рішень [1]. Для оцінки такого партнерства виробляються певні критерії. Наголошується на такому важливому критерії, як «кількість»: громадських організацій; проведених «круглих столів», семінарів, конференцій, громадських форумів тощо; отриманих інвестицій та субсидій на основну статутну діяльність; реалізованих і запроваджених проєктів. Акцент також робиться на процесі управління державного органу та покращення самого процесу управління [1]. Правовою основою громадсько-державного партнерства вважаються законодавчі та нормативно-правові акти дозвільного характеру. Зустрічаються судження, що громадсько-державне партнерство реалізується при побудові регіональної інноваційної системи: інноваційного розвитку як засобу підвищення конкуренто-спроможності регіону; інноваційної культури; формування партнерських консорціумів для реалізації спільних проєктів; моделі взаємодії у ланцюжку «освіта-наука-бізнес-влада-громада». Таке партнерство стосується існування спільноти взаємозацікавлених, взаємодіючих творчих особистостей і функціональних структур, які задіяні в самій регіональній інноваційній системі [18]. Деякі фахівці вважають, що громадсько-державне партнерство – це робота недержавних організацій із надання соціальних послуг: догляд за тими, хто його потребує; розвиток потенціалу молоді, дітей тощо. Ідеться

про соціальну державу, де є постійне співробітництво та партнерство між громадськістю та державою [8].

Привертає увагу думка, що громадсько-державне партнерство при розробці та реалізації регіональної соціально-економічної політики створюється для того, щоб враховувати потреби громадян. Задоволеність цими умовами і є передумовою партнерської, цілеспрямованої взаємодії органів державної влади з громадянським суспільством. Сам же процес взаємодії і є громадсько-державним партнерством [11]. Вважається, що для такої взаємодії мають діяти дозвільні та регулюючі нормативно-правові акти, які відображають принципи такого партнерства: громадського невтручання (визначається перелік дій, в яких уповноважені брати участь тільки державні органи); цільового залучення організації громадянського суспільства (розподілення їх за організаційно-правовими формами юридичних осіб); балансу конкуренції та єдності суб'єктів суспільно-державного партнерства з боку громадянського суспільства (конкуренція підвищує інноваційність ідей і потребу у балансі структур, які розробляють і оцінюють управлінські рішення); альтернативності суб'єктів громадського середовища, котрі взаємодіють з владою (забезпечує сталість і саморозвиток громадсько-державного партнерства); відповідності рівня рішень поставленому завданню (громадсько-державне партнерство має знаходитись в межах компетенції і можливостей державних органів у регіоні).

Деякі автори [12] вважають, що для побудови громадсько-державного партнерства необхідно розробити не тільки концепції такого партнерства, а й механізм, який забезпечує реалізацію цієї концепції. Мається на увазі цілісна система, здатна формувати і розвивати інноваційне громадсько-державне партнерство. Таке партнерство має ґрунтуватись на розроблені певних законодавчих актів. Виокремлюються дослідження, у яких громадсько-державне партнерство передбачає залучення державою представників місцевої спільноти до управління локальною інфраструктурою. У такому випадку громадськість переміщується з отримувачів державних послуг у їх «совиробників», котрі мають мотивацію для роботи і просування власної справи. Підґрунтям подібного партнерства стає соціальний капітал місцевої спільноти [10]. У цьому випадку відносини будуються на договірній основі.

Отже, категорія «громадсько-державне партнерство» в науці не має чіткого визначення, а в державному управлінні використовується в багатьох значеннях. Відсутність теоретичної обґрунтованості, брак системного підходу до виокремлення теоретико-методологічних основ громадсько-державного партнерства, форм його практичної реалізації не дає можливості побудувати новий теоретико-методологічний підхід щодо взаємовідносин держави та суспільства, державної влади з об'єднаннями й організаціями громадян через

створення і розвиток системи соціального бізнесу та соціального підприємництва, що за своєю сутністю є саме громадсько-державним партнерством, оскільки провідну роль у взаємовідносинах відіграють громадські організації. У цьому аспекті важливими постають правові основи, якими регламентуються і регулюються державно-громадське партнерство та громадсько-державне.

Тому **метою** статті є окреслення основних правових аспектів розбудови в Україні громадсько-державного партнерства через розвиток соціального бізнесу та соціального підприємництва з врахуванням світового досвіду й вироблення власної моделі. Відповідно визначаються і *завдання статті*: продемонструвати необхідність удосконалення правового забезпечення громадсько-державного партнерства в Україні, зазначивши основні пропозиції щодо змін та доповнень існуючих законодавчих та нормативно-правових актів.

Виклад основного матеріалу. Основними правовими документами, які регламентують *державно-громадське партнерство* в Україні можна вважати Указ Президента України від 24 березня 2012 року № 212 «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» [16]; Указ Президента України № 342/2013 «Про План заходів щодо реалізації у 2013 році Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» [15]; Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [3]; Закон України «Про соціальний діалог в Україні» [6]; Закон України «Про об'єднання громадян» [4]; Постанова КМУ від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1109 (1109-2011-п) від 20.10.2011) [13]. Проаналізувавши їх, можна говорити, що підґрунтям державно-громадського партнерства є взаємодія інститутів громадянського суспільства з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах партнерства і взаємної відповідальності.

Сутністю державно-громадянського партнерства, з врахуванням статей правових актів є активність і ініціатива суб'єктів державного управління, яка полягає у такому: створення належних умов для розвитку громадянського суспільства; запровадження громадського контролю за діяльністю влади, забезпечення незалежної діяльності інститутів громадянського суспільства, посилення їх впливу на прийняття суспільно важливих рішень, створення умов для забезпечення широкого представництва інтересів громадян в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, проведення регулярних консультацій із громадськістю з важливих питань життя суспільства і держави.

Отже, держава дозволяє суспільству певним чином взаємодіяти з собою, беручи на себе відповідальність. Однак, саме ця відповідальність

конкретно не означена в нормативно-правових актах, що проявляється в некоректній побудові державно-громадського партнерства. Автор статті, будучи Почесним головою громадської організації «Територія ділових людей» (ГДЛ), разом з Комітетом стратегії регіонального розвитку суспільства Громадської ради при Головному управлінні Міндоходів в Одеській області провів низку заходів: консультації з громадськістю Придунав'я (09.11.2013 р.) в м. Рені Одеської області за участю депутатів місцевих рад, працівників адміністрації, директорів шкіл, Голів сільських і селищних рад, професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів Придунав'я, студентів; «круглий стіл» на тему: «Нові форми громадсько-державного партнерства», – з представниками органів місцевого самоврядування Одеської області (12.12.2013 р.) у м. Одеса; обговорення законодавчих і нормативно-правових документів з представниками бізнесу, підприємцями, громадянами, об'єднаннями громадян в Одеській області (12.12.2013 р., 03.01.2014 р. – 19.01.2014 р., 20.01.2014 р. – 29.01.2014 р.). Матеріали обговорень були направлені в Міндоходів та зборів України відповідно до регламентів щодо електронного обговорення державних нормативно-правових документів. Попри все це, нами не було отримано жодної відповіді щодо їх розгляду та прийняття відповідно до «Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики», затвердженого Постановою КМУ від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1109 (1109-2011-п) від 20.10.2011) [13] п. 19 у частині: «Пропозиції та зауваження, що надходять на урядовий веб-сайт «Громадянське суспільство і влада» та офіційні веб-сайти органів виконавчої влади, оприлюднюються на цих веб-сайтах протягом п'яти робочих днів після їх надходження»; в частині: «Під час проведення конференцій, форумів, громадських слухань, засідань за круглим столом, зборів, зустрічей з громадськістю ведеться протокол, у якому фіксуються висловлені пропозиції і зауваження», а також у частині: «Текст протоколу оприлюднюється на офіційному веб-сайті органу виконавчої влади протягом двох тижнів», – п. 21 в частині: «Результати публічного громадського обговорення в обов'язковому порядку орган виконавчої влади доводить до відома громадськості шляхом оприлюднення на своєму офіційному веб-сайті та в інший прийнятний спосіб не пізніше, ніж через два тижні після його закінчення». Жоден з цих пунктів не був виконаний. Окрім того, спостерігається неузгодженість правових актів, що потребує змін та доповнень.

Така ситуація спонукала до уважного аналізу правової бази державно-громадського партнерства, результатом чого стали пропозиції щодо відповідальності сторін при побудові державно-

громадського партнерства. Результати аналізу наводимо у скороченому вигляді. Повний текст оприлюднено на сайті громадської організації «Територія ділових людей» (www.TDL.od.ua). Відповідно до *Закону України «Про інформацію»* ст. 3 п. 1 у частині «забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень»; ст. 4 п. 1 у частині «Суб'єктами інформаційних відносин є: фізичні особи; юридичні особи; об'єднання громадян; суб'єкти владних повноважень»; ст. 6 п. 1 у частині забезпечення права на інформацію щодо обов'язків суб'єктів владних повноважень «інформувати громадськість та засоби масової інформації про свою діяльність і прийняті рішення» та «здійснення державного і громадського контролю за додержанням законодавства про інформацію», а також «встановлення відповідальності за порушення законодавства про інформацію»; ст. 27 п. 1: «Порушення законодавства України про інформацію тягне за собою дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законами України», а також ст. 5 *Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»* у частині: «оприлюднення проектів регуляторних актів з метою одержання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, а також відкриті обговорення за участю представників громадськості питань, пов'язаних з регуляторною діяльністю» і ст. 9 цього Закону у частині: «Усі зауваження і пропозиції щодо проекту регуляторного акта та відповідного аналізу регуляторного впливу, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду розробником цього проекту. За результатами цього розгляду розробник проекту регуляторного акта повністю чи частково враховує одержані зауваження і пропозиції або мотивовано їх відхиляє», враховуючи ст. 18 цього закону у частині: «Центральні органи виконавчої влади та їх територіальні органи, за винятком центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику (далі – уповноважений орган), та місцеві органи виконавчої влади з метою реалізації покладених на них цим Законом повноважень у здійсненні державної регуляторної політики створюють у своєму складі в межах граничної чисельності структурні підрозділи з питань реалізації державної регуляторної політики або покладають реалізацію цих повноважень на один з існуючих структурних підрозділів чи окремих посадових осіб відповідних органів {Частина перша статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012}, – доповнити Постанову КМУ від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1109 (1109-2011-п) від 20.10.2011) пунктом такого змісту: «За невиконання п. 17, п. 18, п. 19 щодо строків та

механізмів оприлюднення результатів обговорення, проведених громадськими організаціями, та ненадання відповідей щодо результатів розгляду та прийняття / не прийняття наданих протоколів обговорення, визначених у Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженому цією Постановою, посадові особи, відповідальні за даний напрямок роботи, несуть дисциплінарну відповідальність у відповідності з регламентами діяльності відповідного органу влади».

Основою наших пропозицій також стали констатуючі положення Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації, зокрема констатація: «Тільки через активну участь у суспільних процесах у людини формуються відповідні цінності, тип поведінки щодо необхідності участі у громадському житті» (п. 2) [16]. Отже, головними параметрами визначення державно-громадського партнерства є відповідальність суб'єктів державного управління за побудову цих відносин. Відмінними є параметри визначення **громадсько-державного партнерства**. Враховуючи основні позиції п. 3 Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації в аспекті основних принципів державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні в частині «взаємної відповідальності держави і громадянського суспільства за вирішення завдань розвитку суспільства та держави» [16] право-встановлюючими документами є: Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [3], Закон України «Про об'єднання громадян» [4] в частині дозволу громадським організаціям створювати підприємства і прибуток спрямовувати на основну статутну діяльність; Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [7]; Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» [5], а також Господарський Кодекс України (ст. 121) [2]. Відповідно для розбудови дієвого громадсько-державного партнерства є необхідність внесення змін та доповнень до існуючих правових актів.

Зважаючи на основну спрямованість Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», яким визначаються засади внутрішньої політики України у сферах розбудови державності, розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів, формування інститутів громадянського суспільства, національної безпеки і оборони, в економічній, соціальній і гуманітарній сферах, в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки, виокремлюються засади зовнішньої політики України, а також можливості соціального бізнесу та соціального підприємництва для реалізації цього закону через діяльність Громадських рад, а також відповідних Комітетів при ДПС (під час реорганізації Мідндоходів і

зборів України у ДПС та діяльності нової структури), зокрема в змісті:

– ст. 7 щодо засад внутрішньої політики в економічній сфері – п. 1: – у частині: «проведення стабільної, раціональної та справедливої податкової політики, яка передбачає зниження податкового навантаження на економіку з розширенням бази оподаткування», – **доповнити абзац наступною тезою**: «а також створення спеціального податкового та інших режимів для інвесторів соціального підприємництва та соціального бізнесу, а також громадських організацій, які створюють підприємства, спрямовані на розвиток соціального бізнесу та соціального підприємництва»; у частині: «проведення прозорої та виваженої бюджетної політики як дієвого інструменту соціально-економічного розвитку, захисту вразливих верств населення та інвестування в реальний сектор економіки для підтримки національного товаровиробника і збереження робочих місць», – **доповнити абзац наступною тезою**: «а також розвитку соціального підприємництва та соціального бізнесу через створення підприємств громадськими організаціями»; у частині: «створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, спрощення умов започаткування бізнесу та виходу з нього, зменшення втручання держави в економічну діяльність суб'єктів господарювання, спрощення системи отримання дозволів, зниження тиску на бізнес з боку контролюючих органів», – **доповнити абзац наступною тезою**: «створення спеціальних режимів для розвитку соціального підприємництва та соціального бізнесу через створення підприємств громадськими організаціями»; у частині: «впровадження європейських підходів у сфері делегування функцій держави суб'єктам господарювання», – **доповнити абзац наступною тезою**: «через розвиток соціального підприємництва та соціального бізнесу шляхом створення підприємств громадськими організаціями»; у частині: «розвиток механізмів державно-приватного партнерства з метою залучення інвестицій у модернізацію промислової та соціальної інфраструктури», **доповнити абзацом наступного змісту**: «розвиток механізмів громадсько-державного партнерства з метою залучення інвестицій у соціальне підприємництво та соціальний бізнес, який створюється громадськими організаціями»;

– ст. 12, п. 1 у частині: «Визначення та реалізація засад внутрішньої і зовнішньої політики здійснюються на основі тісної взаємодії та координації зусиль Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади», – **доповнити перелік наступним змістом**: «обласних територіальних органів центральних органів виконавчої влади та суб'єктів владних повноважень».

Враховуючи спрямованість Закону України

«Про соціальний діалог в Україні» у частині того, що «цей Закон визначає правові засади організації та порядку ведення соціального діалогу в Україні з метою вироблення та реалізації державної соціальної і економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин та забезпечення підвищення рівня і якості життя громадян, соціальної стабільності в суспільстві», – **доповнити перелік таким змістом:** «розвитку громадсько-державного партнерства через формування та розвиток системи соціального бізнесу та соціального підприємництва шляхом створення підприємств громадськими організаціями задля досягнення економічного ефекту таких підприємств і їх спрямованості на вирішення соціальних проблем територій»; ст. 1 цього Закону **доповнити наступним змістом:** «а також громадських організацій, спрямованих на вирішення соціально-економічних проблем територій шляхом створення соціального бізнесу та соціального підприємництва громадськими організаціями»; ст. 2 **доповнити** Законом України «Про об'єднання громадян» ст. 21. щодо прав здійснювати відповідно до закону підприємницьку діяльність безпосередньо; ст. 4 **доповнити:** «а також є громадські та працівники соціальних підприємств і соціального бізнесу, суб'єктами якої є громадські організації, які є засновниками таких підприємств, що діють у межах певного виду або кількох видів економічної діяльності», враховуючи, що за Господарським кодексом (ст. 121) громадські організації утворюють унітарні підприємства; ст. 6 п. 1 у частині: «На територіальному рівні для участі у колективних переговорах з укладення територіальних угод та для делегування представників до органів соціального діалогу репрезентативними є професійні спілки та їх об'єднання і організації роботодавців та їх об'єднання...» – **доповнити перелік наступним**

змістом: «громадські організації та їх підприємства (товариства)».

Усі ці пропозиції Комітет стратегії регіонального розвитку суспільства спрямував у Міністерство доходів і зборів України, Секретаріат Кабінету Міністрів України, Міністерство юстиції України та спільно з Головним управлінням юстиції в Одеській області обговорив на відео-конференції з Міністром юстиції України 20.03.2014 р., а також з заступником Міністра у липні 2014 р. під час прийому громадян у м. Одеса. Прийняття цих пропозицій законодавчими та виконавчими гілками влади дадуть можливість формувати відносини влади і суспільства на рівні відповідальності за соціально-економічний розвиток держави/регіону, зокрема через: створення законодавчих, фінансових та податкових умов для розвитку соціальних бізнесу та підприємництва, добросовісної сплати податків, прозорого та відкритого поповнення бюджетів всіх рівнів, виконання вимог міжнародного законодавства.

Роблячи **висновки**, на наш погляд, варто зазначити, що доречною є зміна парадигми побудови взаємовідносин держави і суспільства, яка ґрунтується **на зміні стратегії розвитку державно-громадського партнерства і перенесення її у площину громадсько-державного партнерства**, у якому головну роль і місце займуть громадські організації, здатні стати ініціативними учасниками процесу залучення і стимулювання додаткових інвестицій.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі стосуються розробки стратегії та концепції громадсько-державного партнерства через розвиток соціального бізнесу і соціального підприємництва та створення для цього дієвої правової основи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буніна С. А. Проблеми оцінки громадсько-державного партнерства і підходи до їх вирішення [Електронний ресурс] / С. А. Буніна, А. А. Малаева // Вестник Амурского государственного университета. – 2012. – Вып. 57 : Сер. Естеств. и экон. науки. – С. 184–191. – Режим доступу : <http://www.amursu.ru/attachments/article/11563/20.pdf>.
2. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Закон України «Про об'єднання громадян» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Закон України «Про соціальний діалог в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
7. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
8. Кононова Л. И. Общественно-государственное партнерство [Електронний ресурс] / Л. И. Кононова. – Режим доступу : <http://www.myshared.ru/slide/120815/>.
9. Королук С. В. Особливості громадсько-державного управління в діяльності сучасної школи / С. В. Королук // Теорія та методика управління освітою. – 2010. – № 3. – С. 1–13.
10. Кроль М. Государственно-общественное партнерство. Участие представителей местных сообществ в управлении локальной инфраструктурой в сфере образования [Електронний ресурс] / Кроль М. – Режим доступу : <http://cloudwatcher.ru/analytics/6/view/8/>.

11. Малаєва А. А. Общественно-государственное партнерство при разработке и реализации региональной социально-экономической политики [Електронний ресурс] / А. А. Малаєва. – Режим доступу : <http://www.science-education.ru/111-10330>.
12. Об общественно-государственном партнерстве [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uniolymp.org/about/partnerstvo/20/>.
13. Постанова КМУ від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1109 (1109-2011-п) від 20.10.2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
14. Тодосова Г. І. Шляхи розвитку державно-громадського управління освітою в Україні: європейський досвід та українська реальність [Електронний ресурс] / Г. І. Тодосова. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10thidur.pdf>.
15. Указ президента України № 342/2013 «Про План заходів щодо реалізації у 2013 році Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
16. Указ Президента України від 24 березня 2012 року № 212 «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
17. Фадєєв В. Механізм громадсько-державного управління освітніми ресурсами вищої освіти в умовах сьогодення [Електронний ресурс] / В. І. Фадєєв // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013. – № 7. – С. 349–353. – Режим доступу : <http://zag-pedagogika.at.ua>.
18. Яворський М. Громадсько-державне партнерство при побудові регіональної інноваційної системи [Електронний ресурс] / М. Яворський. – Режим доступу : <http://www.cstei.lviv.ua>.

Рецензенти: *Драгомирецька Н. М.* – д. н. держ. упр., професор;
Штирбов О. М. – к. н. держ. упр., доцент.

© Боделан В. Р., 2014

Дата надходження статті до редколегії 17.10.2014 р.

БОДЕЛАН Володимир Русланович – здобувач кафедри філософських та соціально-політичних наук Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України; Почесний голова громадської організації «Територія ділових людей», м. Одеса, Україна.

Коло наукових інтересів: державне управління, громадсько-державне партнерство: соціальні бізнес і підприємництво, громадянське суспільство, взаємодія влади і суспільства.